

08.06.2017

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

kirjaamo@stm.fi

Viite: Lausuntopyyntö STM 044:00/2016

Pyydettyinä lausuntona Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto (MTK ry) toteaa lomitusjärjestelmien toimeenpanon uudistamistyöryhmän raportista ja säädösluonnoksista seuraavaa:

Yleistä

MTK pitää tarpeellisena lomituspalvelulain uudistamista ja oikeana työryhmän työn lähtökohdaksi otettua palvelujen turvaamistavoitetta. Niin ikään hallinnollinen keventäminen on tavoitteena perusteltu kuitenkin niin, ettei hallinnollinen keventäminen vaaranna palvelujen sisältöä ja kohdentumista. Myös toimeenpanomallin uudistamiselle on perusteita ottaen huomioon ne muutospaineet, jotka lomitusjärjestelmään ovat vuosia kohdistuneet. MTK toteaa kuitenkin, että lomituspalveluissa on jo nykyisellään mahdollisuus valita palvelut joko julkiselta toimijalta tai hankkia palvelut yksityiseltä. MTK toteaa, että suunniteltu lomituspalvelujen siirtyminen nykyisestä erillismomentin arvioperusteisesta rahoituksesta maakuntien yleiskatteelliseen rahoitukseen asettaa palveluille ja toimeenpanolle reunaehdoja.

Lomitus työhyvinvointipalveluna ja osana suomalaisen maatalousyrittäjän sosiaaliturvaa

MTK toteaa, että lomituspalvelut ovat osa maatalousyrittäjien sosiaaliturvaa ja tällä perusteella notifioitu EU:n maataloutta koskevien valtiontuen suuntaviivojen mukaisina (vuoteen 2021 saakka). MTK katsoo, että lomituspalvelut tulee säilyttää uudistuksessa henkilökohtaisina ja subjektiivisina oikeuksina. Myös rahoitusmallin muuttumiseen yleiskatteelliseen rahoitukseen vaatii palveluiden turvaamiseksi henkilökohtaisia ja subjektiivisiä oikeuksia.

08.06.2017

Valinnanvapaus ja henkilökohtaisuus

Lomitustyöryhmän raportista ja säädösluonnoksissa esitetystä poiketen MTK katsoo, että tilakohtaisuuden sijaan tulee maatalousyrittäjän vuosiloma säilyttää henkilökohtaisena oikeutena. Maatalousyrittäjällä tulee olla valinnanvapaus vuosilomansa ajankohdan pitämiseen myös tiloilla, joilla on useampi kuin yksi yrittäjä. MTK katsoo, että uudistuksen myötä valinnanvapautta ja kannusteita tulee lisätä sen osalta, pidetäänkö maatilalla henkilökohtaisia vuosilomia yhtä aikaa vaiko erikseen. MTK:n mukaan henkilökohtaisuus ja valinnanvapaus tuovat tälle tärkeälle työhyvinvointipalvelulle parhaan vaikuttavuuden ja turvaavat myös elinkeinon jatkuvuutta ja eläinten hyvinvointia parhaiten.

Työryhmän ehdotusta vuosilomapäivien lisäämisestä 31 päivään MTK pitää hyvänä ja tarpeellisena esityksenä ottaen huomioon, että maatalousyrittäjät ovat kotieläintiloilla eläinten hoitoon sidottuja 365 päivää vuodessa. MTK katsoo, että maatalouden voimakas rakennekehitys mahdollistaa rahoituksen puolesta vuosilomapäivien lisäämisen.

MTK pitää hyvänä työryhmäraportissa ja säädösluonnoksissa esitettyjä kannusteita itsejärjestetyn lomituksen osalta. Nämä ehdotetut muutokset osaltaan edistävät valinnanvapauden toteutumista lomituspalveluiden toimeenpanossa.

Kokonaistyöajan mitoitus ja enimmäismäärät

MTK katsoo, että työajan mitoitusta on perusteltua yksinkertaistaa nykyisestä, mutta se tulee toteuttaa siten, että se vastaa tilan todellista työmäärää ja huomioi eri tuotantosuuntien työsidonnaisuuden säädösluonnoksissa esitettyä paremmin. Työryhmän ehdotus lomitettavan työajan laskemisesta jatkossa kotieläinyksikkömäärän mukaan tarkoittaa säädösluonnoksessa esitettyssä mallissa sitä, että työaika vähenee työsidonnaisilla tiloilla ja jopa tuplaantuu nykyisestä isoilla pitkälle automatisoiduilla suurten kotieläinmäärien tiloilla.

Myös säädösluonnoksissa esitetyt vuosiloma- ja sijaisapupäivien enimmäiskestot ovat osalle tiloista riittämättömiä.

Lisävapaa

Tuetun maksullisen lomituksen määrän lisääminen 200 tuntiin on niin ikään tervetullut muutosesitys. Monella maatilalla talousvaikeudet voivat johtaa siihen, että omaa työmäärää lisätään ja uupuminen on vaarana. MTK katsoo, että tuettu maksullinen lomitus eli lisävapaa tulee

08.06.2017

olla subjektiivinen oikeus riippumatta siitä valitseeko maatalousyrittäjä jatkossa maakunnan palvelut vaiko itsejärjestetyn lomituksen.

Lomituspalvelumaksut

MTK toteaa, että lomituspalveluiden käyttämisen perusedellytys on, että palvelut ovat kohtuuhintaisia. Maatilojen nykyinen taloudellinen tilanne aiheuttaa jo nykyisellä palveluiden kriisipaketin hintatasolla tiloille tilanteita, että palvelut jäävät taloudellisista syistä käyttämättä. Ehdotettua sijaisapumaksujen muutosesitystä palvelumaksun muuttamisesta kaikille palvelun käyttäjille samanhintaiseksi MTK pitää hallinnollista työtä keventävänä esityksenä ja maksujen alentamista tärkeänä.

Soveltamisala

Lomituspalvelut edellyttävät nykyisin MYEL-vakuutusta. MTK pitää perusteltuna, että myös jatkossa eläkevakuutus pidetään palvelujen saamisen edellytyksenä.

Jos työryhmän esityksen mukaisesti palvelujen käyttäjien joukkoa laajennetaan YEL-vakuutettuihin maatalousyrittäjiin, jotka ovat palvelujen entisiä käyttäjiä, tulee rahoitustarpeet huomioida rakennekehityksen tuoman kustannusaleneman kautta, mikä ylittää vuosittaisina euromäärinä tälle käyttäjäjoukolle lasketun kustannuksen.

Lomituspalvelut osana suomalaista ruokaturvaa ja huoltovarmuutta

Lomituspalvelut ovat osa suomalaisen ruokaturvan ja huoltovarmuuden toteuttamista ja niiden säätäminen maakuntien lakisääteiseksi tehtäväksi on MTK:n mielestä perusteltu. Jotta palvelujen saatavuus turvataan koko maassa, MTK katsoo, että lomituspalvelut tulee pitää yhtiöittämisveloitteen ulkopuolella.

Melan rooli

MTK pitää tärkeänä, että lomituspalveluiden toimeenpanossa Melan kokemusta ja asiantuntemusta käytetään jatkossakin. Jatkotyössä tulisi selvittää Melan mahdollisuudet tarjota lomituspalvelujen järjestäminen ja tuottaminen niille maakunnille, jotka ovat sitä halukkaita yhteistyössä Melan kanssa hoitamaan. Lisäksi on tarpeen selvittää, onko sellaisia lomituksen toimeenpanoon liittyviä tehtäviä, jotka olisi perusteltua keskittää Melan hoidettavaksi.

08.06.2017

Maakuntamalli ja siirtymäsäännös

Lomituspalveluiden siirtyminen maakuntiin vaatii tietojärjestelmien uusimisen. Koska maakunnat aloittavat eduskunnassa käsiteltävänä olevien hallituksen esitysten mukaan jo 2019 vuoden alusta, MTK ehdottaa lomituspalveluille siirtymäaikaa siten, että nykyisen järjestelmän notifiointin voimassaoloajan eli 2021 vuoden loppuun lomituspalvelut toimeenpantaisiin nykymallilla.

Eläinten hyvinvoinnin turvaaminen ja tavoitettavuus

Eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi MTK ehdottaa maakunnille säädettäväksi lakiin veloitetta järjestää maakunnan alueella riittävä hallinnon tavoitettavuus sekä maatalousyrittäjien että lomittajien käyttöön äkillisiä tilanteita varten.

Vaikutuksia eri tuotantosuuntien maatalousyrittäjille

Maitotilojen yrittäjiä on lomituspalvelujen käyttäjistä 62 % ja nämä tilat ovat pääosin perheviljelmiä, joilla henkilökohtainen vuosiloma on välttämätön myös tilan toiminnan turvaamiseksi. Maitotiloilla on myös suurin työsidonaisuus kotieläinsektorilla.

Isojen tuotantoyksikköjen broileri-, sika-, ja siipikarjatilaille säädösluonnoksissa parannusta nykyiseen olisi tuotantokatkosten ehdotettu huomiointi. Myös ehdotettu soveltamisalan laajennus elinkeinoverolain mukaan verotetun toiminnan osalta koskee pääosin tätä tuotantosektoria (noin vajaa 500 tilaa).

Lammastiloille ehdotetut säädösluonnokset toisivat parannusta kotieläinyksiköiden laskennan osalta ja rajaisivat nykyistä paremmin oikeutta lomituspalveluihin.

Hevostalouden osalta ehdotetut muutokset rajata vain kasvatustoiminta lomituspalveluiden piiriin tarkoittaisi, että jatkossa lomituspalveluja saisi noin 200 hevostilaa. Nykyisellä MYEL-rajauksella lomituspalveluiden piirissä on noin 1 400 maatilaa, joilla on hevosia. Noin puolella näistä tiloista on alle neljä hevosta ja vajaalla 900 maatilalla hevosten lisäksi joko lehmiä tai muuta nautakarjaa. MTK pitää tarpeellisena uudistuksessa kehittää palveluja siten, että maatilojen monimuotoisuus tulee huomioitua ja maatilan kaikista eläimistä huolehditaan.

08.06.2017

Palvelujen muotoilu

Lomituspalveluna vuosiloma antaa maatalousyrittäjälle mahdollisuuden irrottautua työstä ja palautua työn tuomasta rasituksesta. Tärkeää olisi, että eläinten hyvän hoidon lisäksi vuosiloman aikana tehtäisiin myös eläinten hoidon kannalta välttämättömät kasvinviljelytyöt.

Sijaisapu turvaa tilan toimintaa maatalousyrittäjän sairastuessa tai tapaturman sattuessa sekä perhevapaiden yhteydessä, pääosa sijaisavuista käytetään näissä tilanteissa. Sijaisapulomittajan tehtäviin tulisi kuulua lomitettavan maatalousyrittäjän tehtäväosuus tilalla sekä kotieläinten hoidon, että kasvinviljelytyöiden osalta. Lisävapaa tulisi olla palveluna haluttu maatilatoihin ja tilalla tehtävien työt määritelty lainsäädännössä niin, että palvelu vastaa tilojen tarpeita.

MTK katsoo, että lomituspalvelut tulee muotoilla niin, että ne täyttävät edellä sanotut tavoitteet. Kasvinviljelijöiden osalta MTK toteaa, että myös kasvinviljelijän työssä on vaarana uupuminen ja lomituspalvelut olisivat myös heille tärkeitä työkyvyttömyystilanteissa sekä perhevapaan pitämiseksi.

Osakeyhtiömuotoinen toiminta

Nykyinen lainsäädäntö edellyttää MYEL- vakuutusta ja Oy-muotoinen toiminta tulee lomituspalvelujen piiriin työeläkelainsäädännön vakuuttamisedellytysten täyttymisen myötä. Säädoskehdoituksissa esitetään oy-muotoiselle toiminnalle omaa säännöstä eli 20 % omistus toisi toimitusjohtajalle tai hallituksen jäsenelle oikeuden lomituspalveluihin.

MTK katsoo, että lomituspalvelut pitää olla maatalousyrittäjän saatavilla riippumatta tilalla harjoitetun toiminnan juridisesta muodosta. MTK toteaa, että lomituspalvelut ovat maatalousyrittäjille kohdennettu työhyvinvointipalvelu ja myös yhtiömuotoisen toiminnan osalta palvelun saamisen kriteerit tulee olla sellaiset, että palvelu kohdentuu maatiloiden maatalousyrittäjille.

Maa – ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
MTK ry

LAUSUNTO Dno 61/2017

08.06.2017

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK ry

Helsingissä 08.06.2017

Juha Marttila

Antti Sahi

Puheenjohtaja

Toiminnanjohtaja